

İnsanoğlu dışındaki bütün mevcudatın bismillaha ihtiyaçı ne çeşit olabilir? Yani insanın irade ve akıl sahibi olmasıyla her şeyde yaradanını anmak ve hatırlamak ihtiyaçı duyması elzemdır. Fakat diğer şuursuz mevcudat bismillaha ihtiyaç duyar mı?

"İ'lem eyyühe'l-aziz! Tesbihat, ibâdât, gayr-ı mahdud envâlarıyla her şeyde vardır. Fakat, her şeyin kendi tesbihat ve ibadetini bütün vecihlerini daima bilip şuur edinmesi lâzım değildir. Çünkü, husul huzuru istilzam etmez. Tesbih ve ibadet edenler, yalnız yaptıkları amelin mahsus bir tesbih veya sıfatı malm bir ibadet olduğunu bilirlerse kâfidir. Zaten Mâbud-u Mutlakın ilmi kâfidir. İnsandan maadâ mahlkatta teklif olmadığından, onlara niyet lâzım değildir. Ve keza, amellerinin sıfâtını bilmek de lâzım değildir."(1)

Kainatta ne var ne yok her şey Allah'ı tesbih edip ona bir şekilde ibadet ediyor. Bu tesbih ve ibadette irade ve şuur sahipleri bilerek ve irade ederek tesbih ve ibadette bulunuyorlar. İrade ve şuur sahibi olmayan diğer mahlukat ise vazife ve fitrat itibari ile tesbih ve ibadet yapıyorlar. İradesiz ve şuursuz olan bu mahlukat hal dili ve vazife noktasından fitri olarak tesbih ve ibadette bulunuyorlar. Onlar hal ve vazife noktasından ne yaptıklarını bilmeseler de Allah'ın sonsuz ilmi onlar adına biliyor. Allah'ın bu bilmesi tesbih ve ibadet noktasından yeterlidir.

Bir vazife ya da ibadetin husul, yani gerçekleşmesi huzura, yani şuur ve niyete bağlı değildir. şuur sahibi insanların bile bütün ibadetleri şuurlu değildir. Besmele çekerken, her seferinde manasını düşünerek çekmiyoruz. Ağızımızdan çıkar ama söylediğimizi bile bazen hatırlamıyoruz. Demektir ki, şuursuz besmele söylenebiliyormuş. Nitekim kainatta her bir atom parçacığı mkemmell vazife ve ibadet yapmasına karşın bu atomda zerre kadar bir huzur ve şuur yoktur, yani ne yaptığından habersizdir. Demek bir şeyin hasıl olması huzura bağlı değildir.

Saat vakti bildirmek noktasında husul içindedir, ama ne yaptığını bilmediği için huzur içinde değildir. İradesiz ve şuursuz mahlukatta huzur yerine husul hakimse, bizde yani şuur ve irade sahiplerinde de tam aksine huzur hakim olmalıdır. Yani tesbih ve ibadetlerimizi kime ve nasıl yaptığımızdan haberdar olmalıyız. Ne kadar huzur varsa o kadar kalite vardır demek.

Bir incir çekirdeği incir ağacı olma sürecinde belki trilyonlarca defa bismillah

manasına muhtaç ve Allah'ın kudret ve ilmine muntazırdır. İncir çekirdeğinde program şeklinde bulunan ağacın gelişip büyümesi bütün kainat fabrikasının işlemesi ve hareket etmesine bağlıdır. Öyle ise kainatta her bir şey her halinde ve her aşamasına Allah'a ihtiyaç içinde ve bismillah ile bu ihtiyaçlarını tedarik etmek zorundadır. Bismillah sadece şuur ve irade sahiplerine has bir zikir değil, belki bütün zerrelere lazım bir zikridir.

Özet olarak, şuur ve ihtiyaç, ibadetin lazım bir şartı değildir. İnsan bile şuursuz ve farkında olmadan ibadet edebilir ve ediyor. Öyle ise cansız varlıkların hal ve fitrat dili ile bismillah demeleri ve bu manaya muhtaç olmaları gayet normal ve makuldür.

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Onuncu Risale](#)